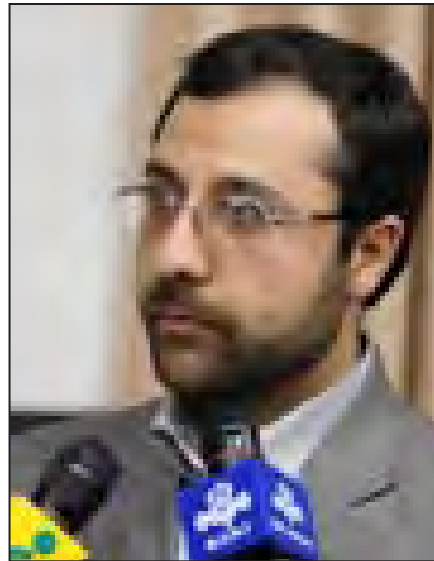

دکتر صالح آبادی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار
در گفت و گو با ماهنامه بورس کالا مطرح کرد:

نوسان ذات فیوچرز است

امیر آشتیانی

وقتی که در سال ۶۸ بحث ادغام بورس های کالا جنبه عملی به خود گرفت و دو بورس کالای کشاورزی و فلزات به واسطه قانون جدید و مصوبه شورای بورس ادغام شدند نقش سازمان بورس و اوراق بهادار در فعالیت این نوزاد تازه بازار سرمایه بیشتر شد اما به خاطر سیاست های اتخاذ شده سازمان برخی معتقدند گاهی اوقات حتی این نقش از نظارت هم فراتر می رفت. به بهانه ورود بورس کالا به دو سالگی ساعتی را با دکتر علی صالح آبادی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار به صحبت نشستیم که در ادامه می آید

انجام نداشته باشیم و بر روی اوراق جدید مبتنی بر اوراق بهادار نیز معامله انجام شود. بنابراین این امر نیز در دستور کار قرار گرفت و از نیمه دوم سال گذشته بحث های فقهی قرارداد های آتی در کمیته تخصص فقهی سازمان بورس آغاز شد و نهایتاً بعد از جلسات متعددی که برگزار شد این بحث در کمیته فقهی به جمع بندی رسید و قبل از پایان سال چارچوب کلی این ابزار به دلیل اینکه باید به عنوان یک ابزار جدید در قانون جدید سازمان تعریف می شد. براساس بند ۴ ماده ۴ قانون بازار سرمایه به عنوان ابزار جدید به شورای عالی بورس پیشنهاد شد، شورای عالی بورس هم در یک ضوابط این ابزار راه هم به عنوان ابزار مالی تصویب کرد. مباحث فقهی هم مطرح شد و تعاریف و ضوابط کلی که در آن مدنظر بود لحاظ شد و نهایتاً برای سازمان برای اجرای این ابزار مالی ابلاغ شد.

● برای توسعه معاملات آتی هم کاری کرده اید؟

بلافاصله در اواخر سال گذشته دستورالعمل اجرای معاملات آتی در جلسات اواخر سال گذشته در هیات مدیره سازمان براساس اختیاراتی که شورای بورس و قانون بازار سرمایه به ما داده بود تصویب شد. و این دستورالعمل را با کمیته تخصصی فقهی معاملات آتی نیز در میان گذاشتیم. و تاییدیه این کمیته را برای دستورالعمل مصوب شده معاملات آتی اخذ کردیم. در کنار تعیین دستورالعمل و مقررات چند کار دیگر نظیر نرم افزار معاملاتی این ابزار، ارتباط این نرم افزار با بانک و کار گزار، آموزش کار گزاران و آموزش کسانی که قصد داد و ستد در این نوع ابزار ها را داشتند باید انجام می دادیم. آموزش کار گزاران شروع شد در کنار

بر خوردار باشند. در واقع حجم معاملات بورس کشاورزی پایین بود و عمده وابستگی بورس کالا به محصولات فلزی مثل فولاد، آلومینیوم، مس و روی بود که نهایتاً در اواخر سال گذشته و در ماه های اول فعالیت بورس کالا محصولات پتروشیمی وارد این بورس شد که به لحاظ حجم و ارزش تاثیر قابل توجهی در بورس داشت و بورس کالا را از تک محصولی بودن و وابستگی به فلزات جدا کرد و فعالیت این بورس را توسعه داد. بنابراین این قدم خوب و مثبت بود که با یک سری محصولات اولیه شروع شد و به ترتیب محصولات دیگری وارد فرآیند پذیرش شدند. در حال حاضر هم هیات پذیرش بورس کالا در حال بررسی و پذیرش محصولات جدید به این بورس است.

● در حوزه مقررات چه اقداماتی صورت گرفته است؟

یکی دیگر از وظایف اصلی سازمان فعالیت های مقرراتی است که سازمان بورس در جهت رسیدن به این اهداف مقررات پذیرش محصولات جدید در بورس کالا را تعیین کرد. مقررات پذیرش کالا در این بورس مربوط به دستورالعمل پذیرش کالا است که اوایل سال ۸۷ به تصویب رسید. این مقررات باعث خواهد شد هم کالاهای جدید با شرایط مندرج در دستورالعمل در آن پذیرش شود و هم اوراق بهادار مبتنی بر کالا مثل فیوچرزها و آپشن ها در آن داد و ستد شوند.

● در زمینه استفاده از ابزارهای مالی جدید چه تمهیداتی اندیشیده شده است؟
یکی دیگر از مسائلی که در سازمان به دنبال آن بودیم تنوع بخشیدن به ابزارهای مالی بود، یعنی فقط روی محصولات فیزیکی ما معامله

● ارزیابی کلی شما از بورس کالا با توجه به این که یک سال از فعالیت آن گذشته چیست؟

بحث راه اندازی و تشکیل بورس کالا به ساختار جدید بورس مربوط می شود. در واقع این ایده که ما یک بورس کالا واحد داشته باشیم و انواع و اقسام کالاها در معامله شود در شورای بورس مطرح گردید که پس از ۴ الی ۵ جلسه کار کارشناسی نهایتاً این بحث به جمع بندی رسید و شورای بورس با این استدلال که دلیلی وجود ندارد برای هر کالایی که وارد بازار می شود یک بورس جداگانه تعریف کنیم بلکه می توان یک بورس کالایی واحد داشت و در آن انواع و اقسام کالاها در آن داد و ستد شود بالاخره ممکن است یک روز سیمان وارد بورس شود یا حتی محصولات متنوع پتروشیمی، فلزی و کشاورزی و طیف گسترده ای از محصولات که ممکن است روزی وارد بورس کالا شوند پس ما باید یک ساختار مشخصی را تعریف می کردیم که برای تمام محصولات یک بورس کالای واحد داشته باشیم.

پس از آن که این ایده در شورای بورس به تصویب رسید مراحل راه اندازی شرکت همچون انتخاب ترکیب سهامداران، برگزاری مجمع عمومی، انتخاب هیات مدیره و مشخص شدن مدیر عامل انجام شد و نهایتاً در اول مهر سال ۸۶ بورس کالای ایران شروع به کار کرد که این نقطه ورود ما به بورس کالا بود که در واقع یک سال از آن می گذرد. با تشکیل بورس کالا فعالیت های دو بورس سابق کشاورزی و فلزات به این بورس منتقل شد. پس از شروع به کار بورس کالا ما همواره به دنبال این بودیم که با ورود محصولات جدید به این بورس بر تعداد کالاهای قابل معامله در آن بیفزاییم و محصولات از تنوع

این معاملات را کنترل می کند.

● در مورد کار گزاران محصولات پتروشیمی چطور؟ آیا تعداد آنها افزایش خواهد یافت؟

این موضوعی است که ما در هیات مدیره سازمان نیز بر روی آن بحث داریم بالاخره افرادی که در حوزه پتروشیمی فعال هستند باید بتوانند کارگزاری داشته باشند، اما براساس مصوبه هیات وزیران کار گزاران نمی توانند در معاملات ذی نفع باشد.

● مگر این مصوبه فقط برای فولاد قطعی نشده است؟

چرا ما الان کار گزاران جدیدی در بورس کالا داریم که هیچ کدام در معاملات ذی نفع نیستند. ● در کل معاملات نیستند یا در معاملات فولاد؟

در فولاد، دیگر هیچ ورودی نخواهیم داشت.

● برای محصولات پتروشیمی چطور؟ می توانند ذی نفع باشند؟

خیر برای محصولات پتروشیمی هم همین قانون اجرا خواهد شد.

● یعنی عطف به همان قانون؟

بله، بنابراین ما به کار گزارانی مجوز خواهیم داد که در معاملات بورس کالا ذی نفع نباشند ولی به هر حال این جزو موضوعاتی است که در برنامه سازمان قرار دارد.

● وعده عرضه نفت خام در بورس کالا به کجا رسید؟ وزیر نفت چند وقت پیش این صحبت را مطرح کرده اند که در حال بررسی عرضه نفت خام در بورس هستند. آیا با شما هماهنگ شده؟

خیر، هماهنگی با سازمان صورت نگرفته ولی هر محصولی که بخواهد در بورس کالا عرضه شود نیازمند پذیرش در هیات پذیرش بورس کالا است.

● امکان عرضه آن در بورس کالا وجود دارد؟

به هر حال نفت خام یک سری ریزه کاری هایی دارد که با تمام محصولات متفاوت است. نفت خام محصولی بین المللی است نه داخلی لذا برخلاف بسیاری از محصولات که در داخل معامله می شود و خریداران داخلی دارند، نفت خام خریدار داخلی ندارد و خریداران نفت خام عمدتاً بین المللی هستند. همچنین درآمد کشور وابسته به نفت خام است و قانون و مقررات وزارت نفت نیز حاکم بر معاملات این محصول است.

در حال حاضر قیمت گذاری نفت خام ما براساس یک سری دستورالعمل های مصوب و براساس چارچوب خاصی تعیین می شود. حتی فصل ها نیز بر روی قیمت نفت اثر دارد در بعضی از فصول نفت خام ایران گران تر از نفت خام دیگر کشورهاست و در بعضی از فصول ارزان تر است. بنابراین اگر نفت خام بخواهد در بورس عرضه شود جدا از مسئله عرضه و تقاضا یک سری ریزه کاری های دیگری نیز وجود دارد که باید در نحوه قیمت گذاری آن لحاظ شود فعلاً هم چنین چیزی مطرح نیست

خود انتظام هستند و این یک بخشی از تشکل خود انتظام است، به طوری کلی اگر بخواهم بیان کنم فعالیت های زیادی در حوزه بورس کالا از سوی سازمان انجام گرفته است از بخش کارگزاری ها و بازرسی گرفته تا ابزارهای مالی جدید، تدوین مقررات پذیرش کالا، ورود محصولات جدید و ....

یکی دیگر از مسائلی که سازمان در حوزه بورس کالا انجام داد، سیستم مانیتورینگ بر معاملات و نظارت بر معاملات بازار بورس کالا است، این سیستم نظارتی (سمپاک) این امکان را به سازمان می دهد تا بر معاملات بورس کالا نظارت کامل داشته باشد. بنابراین با نرم افزاری که در سازمان ایجاد کردیم بخش نظارتی سازمان که یکی از وظایف اصلی سازمان بورس محسوب می شود را به خوبی انجام دهیم و نظارت کامل بر معاملات بورس کالا داریم.

● آیا تخلفی هم از طریق این نرم افزار که ارائه دادید شناسایی کردید؟

بله، تخلفاتی هم بوده و پیگیری های لازم هم انجام شده است.

بنابراین من فکر می کنم کارهای زیادی در این مدت انجام شده البته نباید به این کارهای انجام شده کفایت کرد بلکه ما هنوز در ابتدای راه هستیم و هنوز مسیر طولانی را باید در بورس کالا طی کنیم. ما اخیراً بحث بازنگری آئین نامه معاملات و اتاق پایا پای را در دست داریم، اصلاحاتی را هم در آئین نامه اتاق پایا پای و هم در آئین نامه معاملات تصویب خواهیم کرد تا انشالله مقررات بهتری را در بورس کالا اجرا داشته باشیم.

● آقای دکتر اتفاقی که برای معاملات آتی افتاده را چطور ارزیابی می کنید؟ کدام اتفاق؟

● اینکه معاملات آتی شمش طلا متوقف شده! بحث طلا، بله احتمالاً معاملات جدید بوده دیگر.

● نه، به علت نوسانات قیمت بود!

بنده اعتقاد دارم که نوسانات بازار یکی از شرایط لازم برای بازار فیوچرز است، اصلاً اگر نوساناتی وجود نداشته باشد فیوچرز معنا ندارد فیوچرز در شرایط نوسانات است که معنا پیدا می کند بنابراین من این بحث را حتی پیگیری کردم و دوستان اعلام کردند که کار ادامه دارد.

● بله ادامه دارد اما تحویل مهرماه برای مدتی متوقف شده بود!

من دلیلی بر توقف نمی بینم یعنی فکر می کنم دلیلی برای توقف وجود ندارد. بحث اینکه در مواقع نوسانات قیمت خیلی زیاد به چه صورت قیمت ها را تعدیل کنند نیازمند یک چارچوب قانونمند و اصولی دارد که هیات مدیره بورس کالا باید آن را تصویب کند. البته کار پیچیده ای نیست در بورس های خارجی هم شاهد هستیم که به یکباره در طول یک روز ۳۰ الی ۴۰ دلار قیمت طلا بالا و پایین می رود. برای این اتفاق در بورس های خارجی هم ساز کار منظم و مرتبی وجود دارد که

آن هماهنگی با بانک در خصوص پرداخت ها و دریافت ها و همچنین تسویه ای ابزارها انجام شد. تست های مختلفی بر روی نرم افزار معاملات انجام شد البته به دلیل اینکه این کار یک کار وسیع و بزرگی بود سال ۸۵ شروع شد و تا تیرماه سال ۸۷ ادامه داشت و نهایتاً در اوایل تیر ۸۷ بود که اولین قراردادهای فیوچرز در کشور پا به عرصه وجود گذاشت و چیزی در حدود ۵ ماه است که این قراردادها شروع شده و در مرحله رشد و توسعه قرار دارد به همین دلیل سازمان به تعدادی از کار گزاران اوراق بهادار نیز مجوز معامله در قراردادهای آتی را داد تا بتوانند فیوچرز معامله کنند و اخیراً هم به ۲۸ شرکت کارگزاری دیگر علاوه بر کار گزارانی که قبلاً مجوز معامله در این نوع قراردادها گرفته بودند مجوز داد و ستد در معاملات آتی و فیوچرزها داده شده. همچنین در آزمون های اصول مقدماتی بورس کالا نیز برای معاملات آتی آزمون جداگانه برگزار کردیم که ۳۵۰ شرکت کننده داشت و این امیدوار کننده است که حدود ۳۵۰ نفر برای معامله این نوع قراردادها مشتاق باشند و در آزمون شرکت کنند.

● اما در بحث گسترش فرهنگ معاملات آتی هنوز اقدامات زیادی باید انجام شود.

در بحث آموزش کارهای بسیار زیادی هم در سازمان بورس و اوراق بهادار و هم در شرکت بورس کالا انجام شد تا نهایتاً این افراد بتوانند در معاملات آتی فعالیت کنند و هر چه رو به جلو حرکت کنیم می توانیم برای فیوچرزها کالاهای جدیدی تعریف کنیم تا این ابزار مالی جدید بتواند در بورس کالا به بهترین شکل اجرا شود. در معاملات آتی دلیلی وجود ندارد که کار گزار در تالار بورس کالا حضور داشته باشد بلکه می تواند از تالارهای اختصاصی کارگزاری، معاملات فیوچرز را انجام دهد.

بحث دیگری هم که در بورس کالا مطرح بود مربوط به کار گزاران این بورس بود. بهر حال تعداد کار گزاران بورس کالا محدود بود و باید بر تعداد این کار گزاران افزوده شد که به حمدالله این امر هم در سال گذشته انجام شد و بر تعداد کار گزاران این بورس افزوده شد تا بتوانند در کنار سایر کار گزاران به فعالیت خودشان ادامه دهند.

یکی دیگر از مباحثی که سازمان در حوزه بورس کالا پی گیری می کند، بازرسی کار گزاران بورس کالا است، در این زمینه در گذشته ضعف هایی در بورس کالا وجود داشت. در ابتدا سازمان بر کار گزاران بورس کالا نظارت داشت که بعضاً تخلفاتی وجود داشت و تعدادی رای نیز برای آنها صادر شد تا سرانجام بخش بازرسی و نظارت بورس کالا تشکیل شد و پس از آموزش در سازمان بورس، گمان می کنم که بتوانند به عنوان بازرسی در بورس کالا وظایف خودشان را به خوبی انجام دهند.

● برای راه اندازی این بخش بند ۲ ماده ۲ یا ماده ۳ قانون مصوب کرده؟

نه. ● اینکه بازرسی ها در خود بورس انجام شود؟

بحث اعطای مجوز کارگزاری به فعالان بخش پتروشیمی در هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار در حال بررسی است